

Den standardiserede barndom?

Lov om læreplaner

Udviklingen omkring og vedtagelsen af Lov om læreplaner med efterfølgende pædagogiske temaområder er ikke kun en udvikling, der er et dansk fænomen. Til min store overraskelse oplevede jeg i en lige afsluttet udvekslingsrejse til Edinburgh, Skotland, at her de var i gang med at arbejde efter den (næsten) samme læreplan på fjerde år. Der er rigtig mange sammenlignelige punkter mellem deres curriculum eller pædagogiske læreplaner og den nu vedtagne læreplan i Danmark. Der findes selvfølgelig også mange forskelle, hvilket jeg vil komme ind på her. Udvekslingsrejsen indeholdt besøg i 3 børnehaver, en vuggestue og en førskole institution og jeg kan godt se, at forskellene mes skal findes i den pædagogiske praksis i de to lande. For at starte med det der er klart sammenligneligt og det er formuleringen af lovens temaer. Det viser formuleringen her:

De 6 nationale temaer i Danmark er:

- *Barnets alsidige, personlige udvikling*
- *Sociale kompetencer*
- *Sprog*
- *Krop og bevægelse*
- *Naturen og naturfænomener*
- *Kulturelle udtryksformer og værdier*

Temaerne i den nationale læreplan fra Skotland lyder således:

- *Communication and language*
- *Emotional, personal and Social Development*
- *Expressive and Aesthetic Development*
- *Knowledge and Understanding of the World*
- *Physical Development and Movement*

Der er forskel i antal af temaer, og det tema den skotske læreplan mangler i forhold til den danske er temaet om naturen og naturfænomener. Det er noget, de selv påtaler, at de mangler. Skotske børn er ikke så meget ude i naturen i løbet af dagen. Desuden er det ene tema ændret fra: "Kulturelle udtryksformer og værdier", til som i den skotske udgave: "Knowledge and Understanding of the World". I denne forskellige udlægning ligger selvfølgelig forskellige perspektiver i holdningen til dette tema, som finder sin betydning i den nationale kultur. Ellers må man sige at der er mange overensstemmelser mellem den danske udgave og den skotske udgave af læreplaner. Skotland startede denne udvikling, som sagt, for fire år siden, hvor der på national plan blev vedtaget lov om læreplan.

Andre overensstemmende punkter findes i den nationale, historiske kultur. Børnehaverne eller i Pre-school, som det hedder i Skotland uddeler mange forskellige foldere, som siger noget om hensigterne med deres pædagogiske institutioner. Det bunder i at deres institutioner ikke rigtig har integreret sig i den familiemæssige kultur endnu. I en folder om de 3-5 årige formuleres og konstateres der: "Children learn through play". Det er en sætning, der går rent ind hos danske, men også skotske pædagoger. Historisk og pædagogisk set har de to lande haft en sammenlignelig fortid. (Her tænker jeg på Fröbel, Rousseau og Robert Owen) Det er en historisk udvikling der startede for 200 år siden, men i de sidste 50 år har pædagogikkens udvikling på ingen måde lignet hinanden.

Den engelske kultur har fået en afgørende betydning for Skotlands udvikling. Hvordan er vi endt op med en så ens læreplan? Måske skal man ikke få betæneligheder ved det.

Dog synes jeg, det bør vække en tanke, som hedder: Er vi på vej til et globalt og homogeniseret daginstitutionsmarked i EU?

Denne problemstilling vil jeg herefter dykke lidt dybere ned i.

Den gode pædagogik

At landes politik kan ligne hinanden er der i grunden vel ikke noget i vejen med! Men når man oplever sådanne sammenhænge er man forpligtet til at undersøge det nærmere.

I Skotland oplevede jeg, at udviklingen af den nationale lovgivning omkring det pædagogiske område var nået længere end i Danmark. Specielt var de meget længere i standardiseringen af de pædagogiske institutioner og af didaktikken, hvilket i sig selv gjorde besøget meget interessant. Skotland har en lang tradition for indlæringspædagogik, og det har de ikke lagt fra sig, heller ikke i førskolen eller børnehaven. (Børnene tiltalte de voksne med betegnelser for deres civilstand og selv skal de helst selv gå med uniform eller sort tøj i skolen) Kommunale børnehaver, som vi har, kender de ikke til. På trods af det synes jeg stadig, at det er aktuelt at sammenligne de to systemer. I Skotland findes kun offentlige halvdagsbørnehaver. Det er heldagsinstitutioner, som har to hold af børnegrupper hverdag a'3 timer. Disse halvdagsbørnehaver er udarbejdet efter et ens koncept, dvs. at alle institutioner har de samme ca. 10 aktiviteter, som børnene frit vælger imellem. Programmet for dagen var ligeledes standardiseret, da det vekslede mellem planlagte og frie aktiviteter, og de 3 timer der er til rådighed var hurtigt brugt op. Til de planlagte aktiviteter bliver det forventet, at alle børn deltager. Planlagte aktiviteter kunne være højtlesning, musiske aktiviteter som sanglege, m.m. eller at se videofilm. De børn, som ikke lige har lyst eller vil noget andet, bliver gænet ind i geledet ved nogle metoder, jeg finder virker grænseoverskridende. For eksempel bliver børn ydmyget, mens andre hørte på, udelukket fra aktiviteter eller kaldt hen til personlig samtale med pædagogen.

Enhver institution styrer menneskers adfærd ved at kæde normer og rolle forventninger sammen med sanktioner. Social kontrol hører sig til for at kunne deltage i fællesskabet og kontrol kan således ikke karakteriseres som noget negativt. Selvom jeg jo godt ved, at socialisering vil sige at tilegne sig spillets regler, og at enhver generation har brug for en indføring i kulturen, så afhænger det af den didaktik, der benyttes og de fælles værdier, der opstilles. Legen er nødvendig, men den voksnes rolle og opgave er at udfordre barnet til, at lære mens de leger, f.eks. forklarer og spørger barnet og udfordrer deres nuværende viden.

Man kan sige, at pædagogikken i Skotland er i første række lagt an på hensynet til gruppens og institutionens gældende norm. Derefter kommer hensynet til den enkelte og det er så ud fra hvad denne mangler for at kunne leve op til gruppens standarder. Den danske institutionskultur er der imod individualiseret, fordi autonomi tæller mere end fællesskab og tilpasning. Med det menes ikke, at det bliver at det er "Den stærkes ret" men derimod opdragelse til gensidig respekt og anerkendelse trods forskellighed. Danske pædagoger kan endnu stadig selv udvikle og planlægge det pædagogiske indhold ud fra den aktuelle børnegruppe, lad os endelig kæmpe en kamp for at bibeholde det. Skotske pædagoger "klagede" over at de blev pålagt fra over at skulle inddrage elevernes mening i undervisningens indhold. Nogen pædagoger fandt at det klart var besværligt og samtidig mente de også at der ingen vej var udenom det, hvis pædagogikken skulle fungere. Igen i Skotland tager man mere håndfast om problemerne, f.eks. fandtes der en optegnelse over lærerens handlemuligheder i konfliktsituationer med børn til førskole-lærerne. Denne blev jeg i første omgang lidt stødt over, men efter at have tænkt mere over det, så må jeg sige at jeg synes at vi som

dansk pædagogisk faggruppe ligger langt bagud. Jeg vil gå så langt, at jeg vil sige at den danske pædagog synes lidt konfliktsky.

Alligevel finder jeg at danske pædagoger har som pædagogisk faggruppe et klart forspring i vores viden om hvordan udvikling og læring bedst kan forekomme ud fra vores kultur. Historisk og pædagogisk set har de sidste 50 år haft en afgørende betydning for denne viden, da der er arbejdet med forskellige former for medinddragelse og medbestemmelse. De pædagogiske valg af handlinger som pædagogen gør, må starte her. Perspektivet må være at konsensus er normen, og at konsensus bygger på kommunikation.

Jeg fandt rigtig mange skriftlige instruktioner af standarder, beskrivelser af hvordan den bedste adfærd ser ud og informationsfoldere i institutionen, f.eks. findes der uddybning af hvad børn lærer af de enkelte aktiviteter, der foregår i institutionen eller hvad man skulle gøre hvis man bekymrede sig over noget, samt foldere om hvordan forældre kunne hjælpe deres børn med at kunne lege. Det var ikke beskrivelser som var udarbejdet lokalt, men var centralt beskrevne informationer. Det er der måske ikke noget i vejen med, ud over at pædagogers didaktiske valg bliver at følge instruktionen, hvilket i sig selv ikke er særligt udviklende.

Den professionelle pædagog

I det postmoderne samfund er der krav om synlighed og resultater. Synlighed og resultater er betingelsen for tillid. Tillid til systemet og institutionerne er en nødvendighed. Evaluering er metoden til at fremme synligheden og resultaterne. Så man kan sige, at det bider sig selv i halen.

I Skotland tages dette meget bogstaveligt. De fem temaområder meget grundigt og detaljeret beskrevet og uddybet med adskillige underpunkter og skal evalueres hvert år. Der er forskellige kontrolforanstaltninger etableret og medarbejderne har tid til andet arbejde. Medarbejderne skal opstille på formaliserede skemaer, (f.eks. skemaer fra Logbogen) om hvad de har gjort for at opnå de pågældende temaområder og kompetencer og komme med en vurdering, om de har nået det. Det skal så siges, at alle medarbejdere er uddannede. Der er en grundlæggende forskel i de muligheder og i grundlaget som det pædagogiske personale har til at arbejde systematisk med overordnede temaer og evalueringer.

I Danmark stilles der (endnu) ikke bestemte krav til dispositionen af den pædagogiske læreplan. Herhjemme diskuteres stadig om det er nødvendig med en pædagogisk uddannelse. Holdningsforskellen i de to lande til den professionelle pædagogs arbejde er slående.

Det ens og det forskellige

Det, at overordnede lovgivning kan ligne andre landes lovgivning, er overraskende. Men at den lokale kultur er så meget forskellig fra hinanden, må være et udtryk for at afstanden mellem praksis og teori er blevet for stor. Standarder kan/skal ikke bare overføres fra den ene kultur til den anden. I Skotland bliver overholdelsen af standarderne det vigtigste for pædagogerne, hvorimod måske ændrede forudsætningerne og praksis glemmes. Det kan siges som Basil Bernstein sagde i 70'erne, at pædagogikken bliver delt. Der kommer flere niveauer i den formelle og den uformelle pædagogik. Hvis Bernstein har ret så vil det sige, at pædagogens opgave bliver anderledes, men måske også nemmere? I hvert til fældet er mulighederne og valgene færre, når det er gruppens/samfundets norm, der er gældende for pædagogikken og didaktikken, frem for det enkelte barns udvikling og det individuelle perspektiv er vigtigst.

Jagten på den optimale læring får målbare resultater til at blive det vigtigste. Det viser tendensen med PISA rapporten, det betyder så også at pædagogikken skal på formel. Her mener jeg, at vi

snyder os selv og pynter os med lånte fjer. De mange standarder giver ikke nødvendigvis udvikling og læring, men bliver til socialisering og disciplinering. Socialisering og disciplinering er der ikke er noget i vejen med, problemet kommer først når den pædagogiske didaktik og pædagogik mest handler om disciplinering og indlæring.

Grænsen mellem det rigide og det innovative er ikke stor, men resultaterne i praksis er det til gengæld. Danske daginstitutioner må ikke omskabes til forskoler, hvor børn kun trænes til at gå i skole. Daginstitutionen må have en værdi i sig selv. Det ved alle, takket være kloge pædagoger gennem tiden. Den gode barndom ser meget forskellig ud og der er mangfoldige måder at nå der til. Det er ikke fordi der ikke kan læres noget af de skotske institutioner, men det mest provokerende er at forskelligheden ikke kan ses i den nationale læreplan.

Af Jette Baltzarsen, institutionsleder og cand.pæd.